

Moduł I

Temat:

Teoria organizacji i przedsiębiorstwa

Od organizacji do przedsiębiorstwa

Pojęcie organizacji ma różne znaczenia. Może to być:

- budynek, w którym mieści się „jakaś” firma;
  - grupa ludzi stanowiąca określoną i spójną społeczność;
- ... czasem też mówimy, o „fatalnej organizacji”.

Od organizacji do przedsiębiorstwa

O organizacji możemy mówić jako o:

- rzeczy (podmiocie) - organizacja jako charakterystyczny obiekt, niekoniecznie materialny (może być „wirtualnym bytem”), ale dający się wyodrębnić (np. szkoła, sąd); rzecz zorganizowana;
- atrybucie - cecha pewnych zbiorowości (zorganizowanie) danych obiektów; szczególny rodzaj stosunków części względem siebie i do złożonej z nich całości: stosunek ten polega na tym, iż części współprzyczyniają się do powodzenia całości;
- czynności - proces organizowania, nieustanne wprowadzanie określonego porządku lub chaosu. Tworzenie lub przekształcanie zorganizowanych całości.

Od organizacji do przedsiębiorstwa

Źródła wyrazu organizacja:

- greka - ***organizo*** - tworzyć całość, porządkowanie całości;
- łacina - ***organum*** - organ, nieodrodny element.

Od organizacji do przedsiębiorstwa

Różne definicje organizacji:

„System złożony z ludzi, technologii, posiadających własną strukturę i dążący do celu; (..) jest systemem otwartym - uczestniczy w stałej wymianie z otoczeniem.”

„Organizacja to grupa ludzi, którzy współpracują ze sobą w sposób uporządkowany i skoordynowany, aby osiągnąć pewien zestaw wspólnych celów.”

Od organizacji do przedsiębiorstwa

Organizacje służą przede wszystkim:

- ❑ **osiąganiu celów**- przewyżając granice możliwości jednostek, umożliwia realizację celów, których samodzielne osiągnięcie byłoby trudniejsze lub wręcz niemożliwe;
- ❑ **przechowywaniu wiedzy**- gromadzi i chroni wiedzę cywilizacji, opracowuje też nowe i skuteczniejsze metody działania;
- ❑ **tworzeniu karier**- zapewnia pracownikom źródło utrzymania, umożliwiając jednocześnie osiągnięcie osobistego zadowolenia i samorealizację.

Od organizacji do przedsiębiorstwa

Ujęcie systemowe organizacji:

„ORGANIZACJA” jest otwartym systemem społeczno technicznym, zorientowanym celowo i mającym określoną strukturę (sposób uporządkowania).

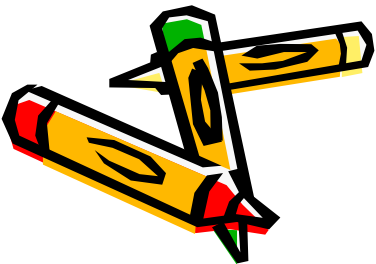
Według tej teorii na organizację składają się cztery podsystemy: **cele, struktura, ludzie, technika.**

Od organizacji do przedsiębiorstwa

Podstawowe cztery **podsystemy organizacji**:

- **Cele**- realizowane przez organizację i wynikających stąd konkretnych zadań.
- **Ludzie**- wraz z ich indywidualnymi i zbiorowymi dążeniami i wzorcami zachowania
- **Wyposażenie** - materiałowo-techniczne i technologiczne oraz określone zasady posługiwania się nimi.
- **Formalna struktura**- czyli przyjęte zasady podziału zadań i odpowiedzialności za nie, władzy i związanej z nią odpowiedzialności raz informacji

Od organizacji do przedsiębiorstwa

Cechy organizacji:

- **są tworamii człowieka** (artefektami), stworzonymi dla wykonywania określonego celu (celów), a zatem są celowo zorientowane;
- **w skład organizacji wchodzą ludzie**, stanowiący ich niezbędny element oraz środki rzeczowe (aparatura), którymi ci ludzie posługują się w swych działaniach;
- **są systemami zachowującymi się rozmyślnie**, zdolnymi do korygowania, a nawet zmiany pierwotnie wyznaczonych celów;

Od organizacji do przedsiębiorstwa

Cechy organizacji:

- **są wyodrębnione z otoczenia**, a równocześnie otwarte, czerpią z otoczenia: ludzi, materię, energię, informacje i wartości, przekazują do otoczenia: dobra usługi, informacje, wartości;
- **są ustrukturalizowane i zhierarchizowane** w podwójnym znaczeniu: zawierania się podsystemów w systemie (inkluzji) oraz podporządkowania jednych ludzi i komórek organizacyjnych innym;
- **mają wyodrębniony człon kierowniczy** sterujący ich funkcjonowaniem i rozwojem;

Od organizacji do przedsiębiorstwa

Cechy organizacji:

- **organizacje utrwalają sposoby zachowania ludzi** i zasady ich współdziałania (strukturę) w drodze formalizacji;
- **są systemami samoorganizującymi się**, zdolnymi do podnoszenia stopnia swego wewnętrznego uporządkowania.

Od organizacji do przedsiębiorstwa

Rodzaje organizacji:

- **administracyjne** – militarne, policyjne, lokalne, ogólnopaństwowe, globalne;
- **gospodarcze - nastawione na zysk** działające w oparciu o zaspokajanie potrzeb materialnych;
- **społeczne** – stowarzyszenia, partie polityczne, związki zawodowe;
- **religijne** – kościoły, klasztory, związki wyznaniowe;
- typu „**non-profit**” – służące zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Od organizacji do przedsiębiorstwa

Szczególnym typem organizacji jest organizacja gospodarcza. Jest to system stale otwarty współdziałający ze środowiskiem, z którego wyprowadza surowce, ludzi, energię oraz informację, aby wytworzyć wyroby i usługi, zwracane następnie środowisku, zgodnie z jego potrzebami.

Przedsiębiorstwo

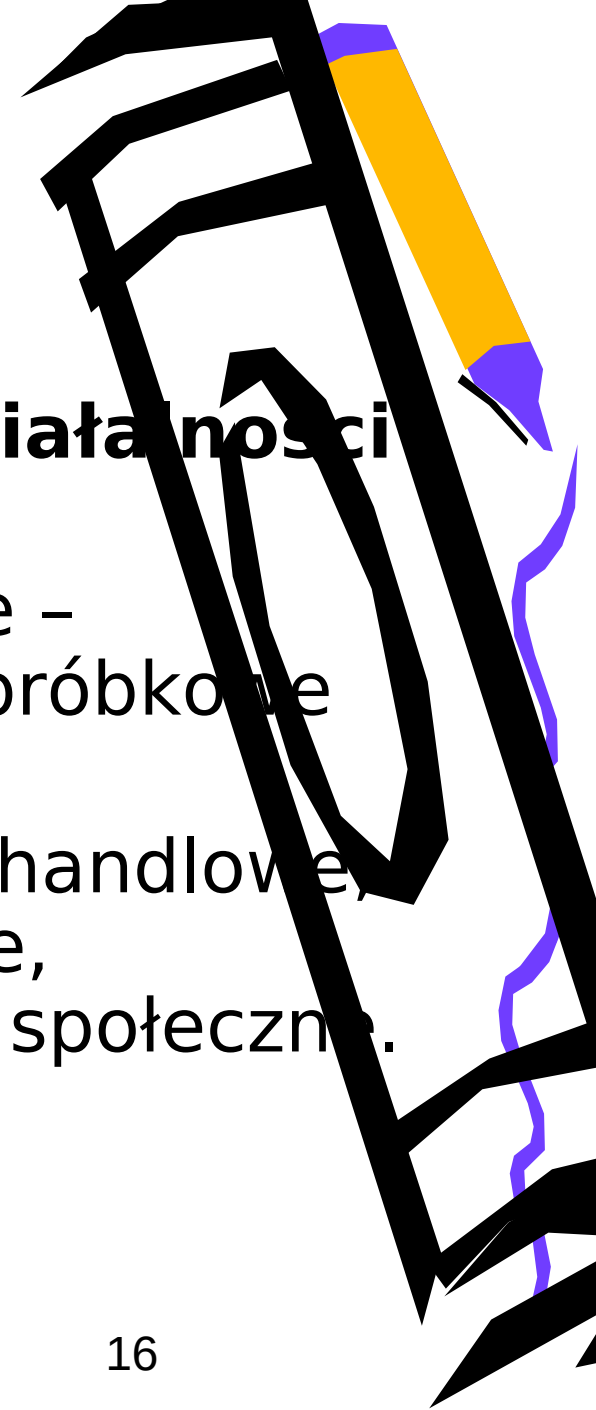
jest organizacją gospodarczą funkcjonującą w określonym otoczeniu, realizującą komercyjnie określone zadania (najczęściej gospodarcze) w sposób samodzielny i niezależny, zgodnie z zasadą legalności i gospodarności ekonomicznej.

Klasyfikacja przedsiębiorstw

Ze względu na **charakter działalności** dzielimy na:

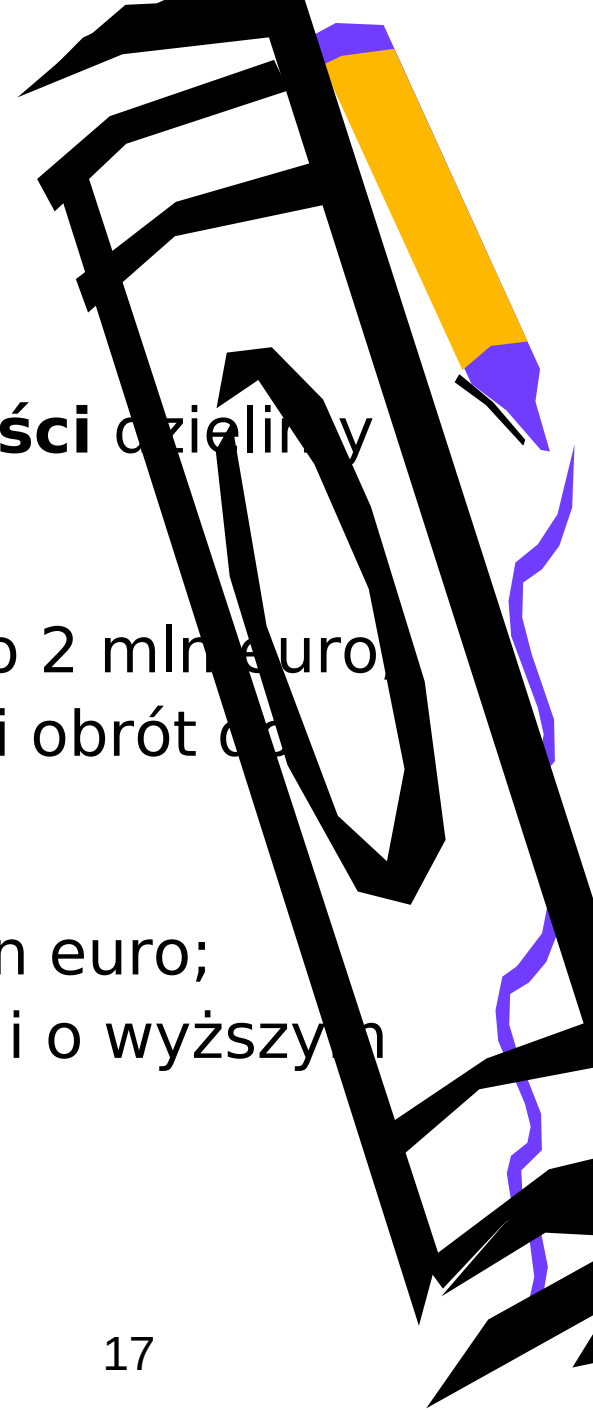
- przedsiębiorstwa produkcyjne – przetwórcze, wydobywcze, obróbkowe i montażowe;
- przedsiębiorstwa usługowe – handlowe, komunikacyjne i transportowe, ubezpieczeniowe, finansowe, społeczne.

Klasyfikacja przedsiębiorstw

Ze względu na **rozmiar działalności** dzielimy na:

- mikroprzedsiębiorstwa – do 9 osób zatrudnionych oraz obrót roczny do 2 mln euro;
- małe – od 10 do 49 zatrudnionych i obrót do 10 mln euro;
- średnie – pomiędzy 50 a 249 osób zatrudnionych oraz obrót do 50 mln euro;
- duże – powyżej 250 zatrudnionych i o wyższym obrocie.

Klasyfikacja przedsiębiorstw

Ze względu na **formy własności** dzielimy na:

- przedsiębiorstwa państwowe;
- przedsiębiorstwa prywatne (w tym będące własnością pojedynczych osób, jak i rodzin oraz spółki);
- przedsiębiorstwa spółdzielcze;
- przedsiębiorstwa komunalne;
- przedsiębiorstwa będące własnością pracowników.

Funkcje przedsiębiorstwa:

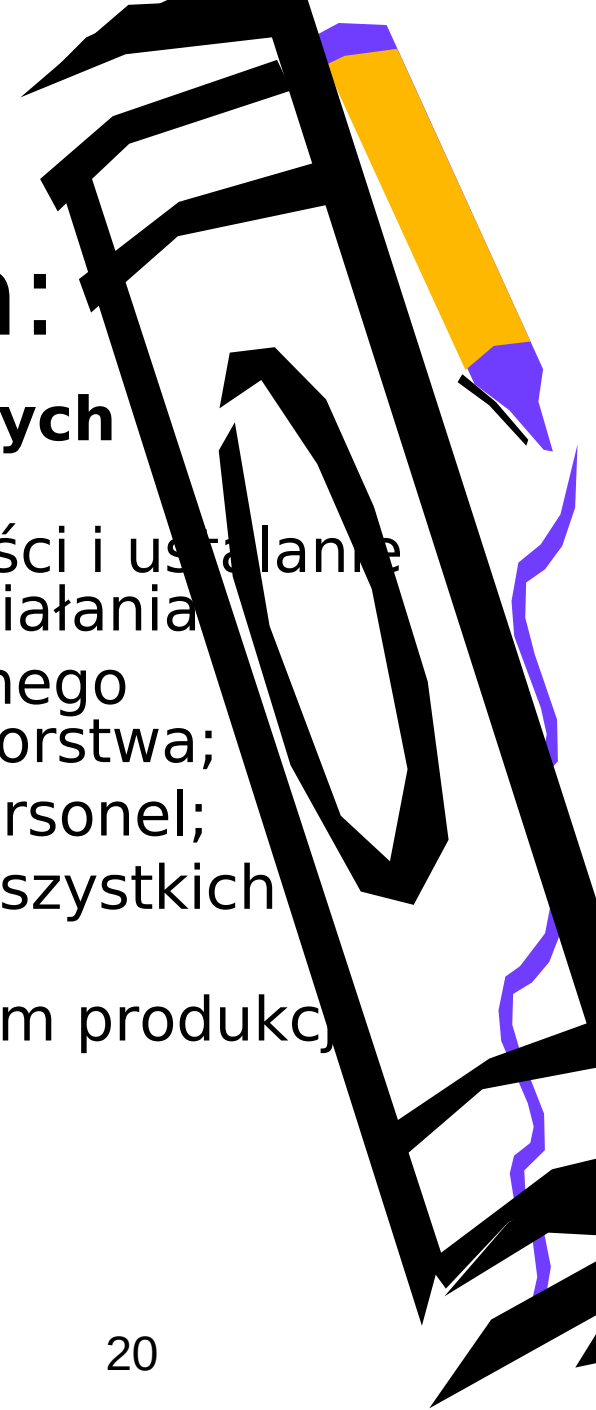
- techniczne (produkcja);
- handlowe (kupno, sprzedaż, wymiana);
- finansowe (poszukiwanie kapitału i obrót nim);
- ubezpieczeniowe (ochrona majątku i osób);
- rachunkowościowe (inwentaryzacja, bilanse, koszty, statystyka);
- administracyjne.

Funkcje przedsiębiorstwa:

W obrębie **funkcji administracyjnych** wyróżniamy:

- przewidywanie, tj. badanie przyszłości i ustalanie odpowiedniego do niej programu działania;
- organizowanie - tworzenie materialnego i społecznego organizmu przedsiębiorstwa;
- rozkazywanie - oddziaływanie na personel;
- koordynowanie - harmonizowanie wszystkich czynności i wysiłków;
- kontrolowanie- czuwanie przebiegiem produkcji;

Otoczenie przedsiębiorstwa

Otoczenie organizacji to to, co znajduje się na zewnątrz niej, poza jej granicami i oddziałuje na nią.

Otoczenie podlega ciągłym zmianom.

Kto lepiej „odczyta” przyszłe stany otoczenia ten ma większe szanse na sukces.

Otoczenie przedsiębiorstwa

dzielimy na:

- **zewnętrzne ogólne**, które składają się z następujących obszarów oddziaływania na przedsiębiorstwo:
  - ekonomicznego;
  - społecznego;
  - technologicznego;
  - demograficznego;
  - polityczno - prawnego;
  - międzynarodowego.

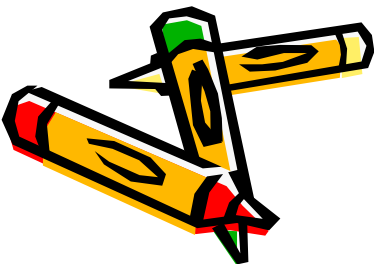
Otoczenie przedsiębiorstwa

- **zewnętrzne celowe** - zawierające najważniejszych interesariuszy przedsiębiorstwa tzn.:
  - konkurentów;
  - dostawców;
  - odbiorców;
  - regulatorów;
  - związki zawodowe;
  - właścicieli;
  - inne podmioty.

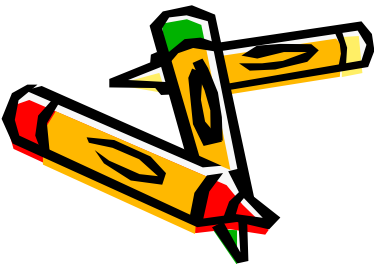

Otoczenie przedsiębiorstwa

- **wewnętrzne**, w skład którego wchodzi zarząd przedsiębiorstwa, jego pracownicy oraz kultura organizacyjna rozumiana jako zespół wspólnie wyznawanych norm i wartości.

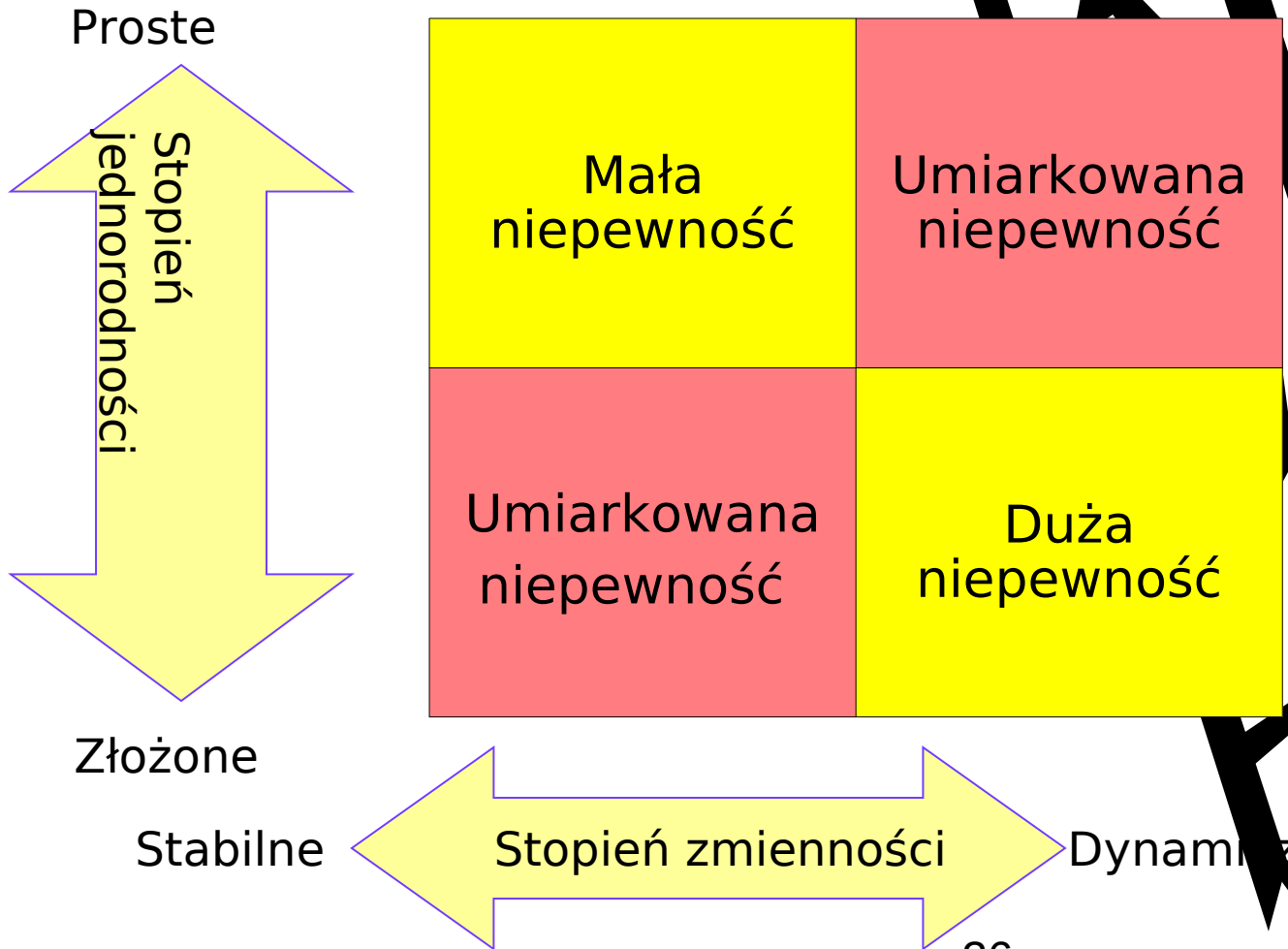

Otoczenie przedsiębiorstwa

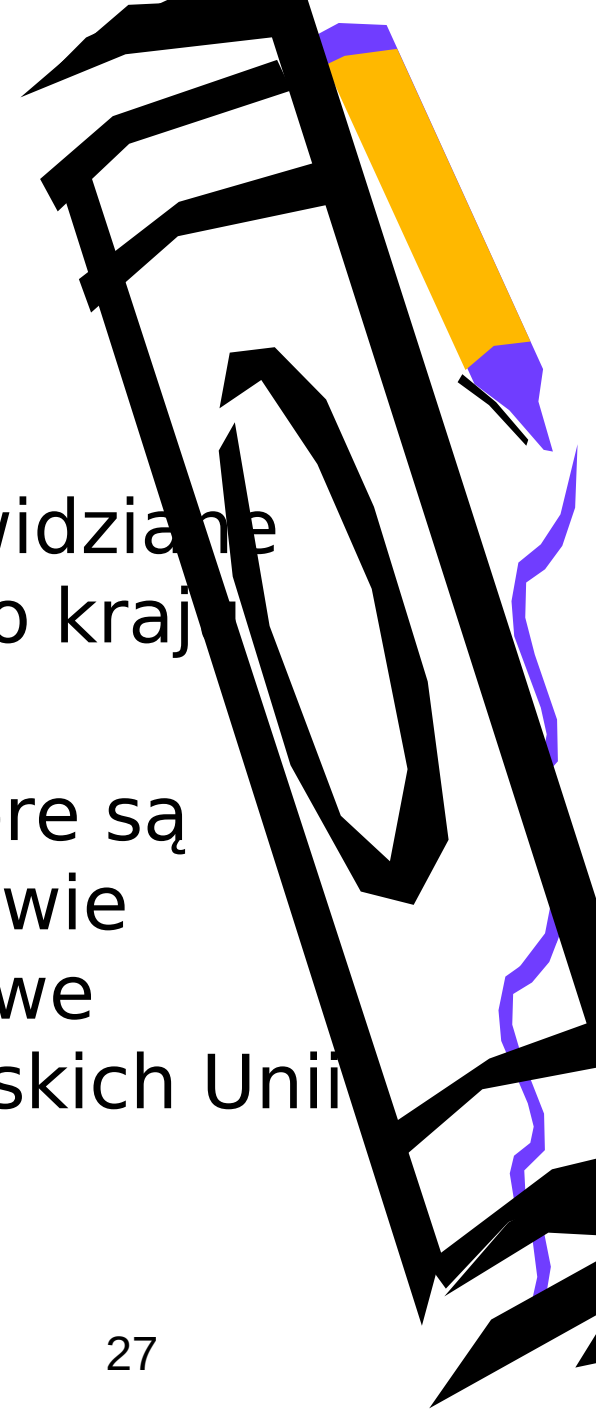

Zmiany w otoczeniu

Formy własności i organizacji przedsiębiorstw

- **formy krajowe**, które przewidziane są w ustawodawstwie danego kraju oraz;
- **formy paneuropejskie**, które są uregulowane w ustawodawstwie wspólnotowym i obowiązują we wszystkich krajach członkowskich Unii Europejskiej.

Formy własności i organizacji przedsiębiorstw

Formy własności:

- przedsiębiorstwa państwowe;
- przedsiębiorstwa prywatne (w tym przedsiębiorstwa będące własnością pojedynczych osób, jak i rodzin oraz spółki),
- przedsiębiorstwa spółdzielcze;
- przedsiębiorstwa komunalne;
- przedsiębiorstwa będące własnością pracowników.

Formy własności i organizacji przedsiębiorstw

Formy organizacyjno - prawne

Spółki prawa handlowego uregulowane
w kodeksie spółek handlowych obejmują:

- spółki osobowe:
  - spółka jawna;
  - spółka partnerska;
  - spółka komandytowa;
  - spółka komandytowo-akcyjna;
- spółki kapitałowe:
  - spółka z ograniczoną odpowiedzialnością;
  - spółka akcyjna.

Formy własności i organizacji przedsiębiorstw

Kodeks cywilny z kolei reguluje działalność następujących form prawnych przedsiębiorstw:

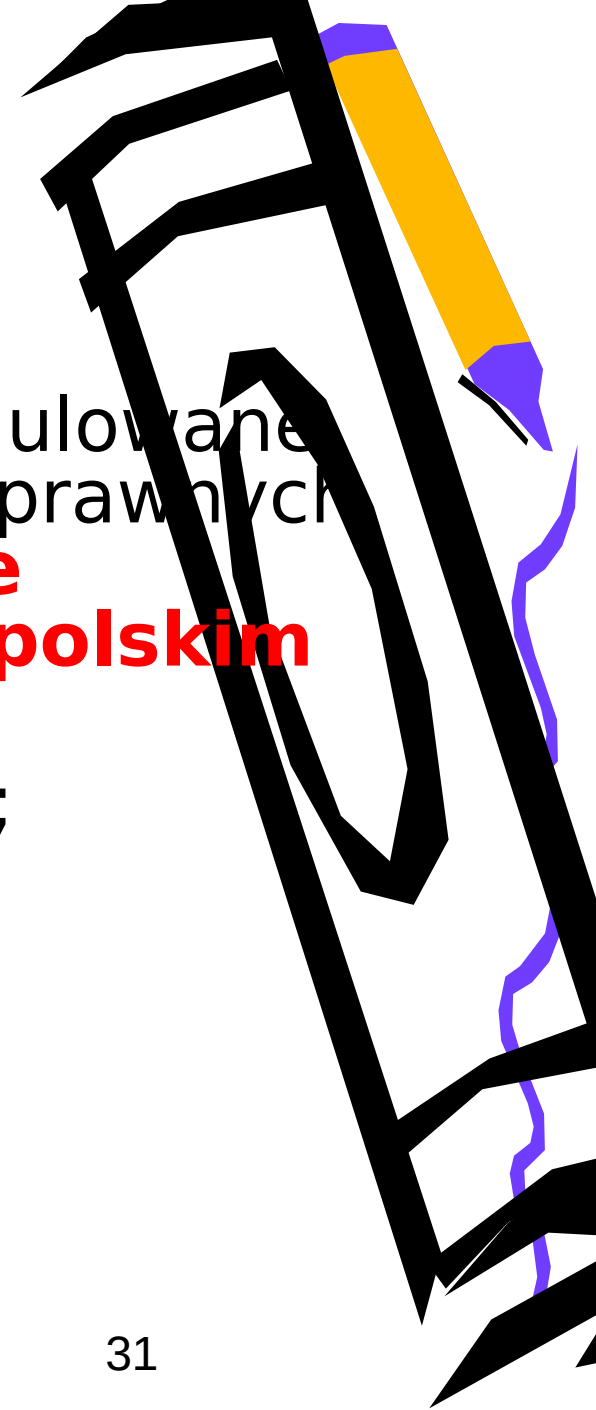
- spółka cywilna;
- przedsiębiorstwo prywatne osoby fizycznej

Formy własności i organizacji przedsiębiorstw

Pozostałe formy prawne uregulowane są w poszczególnych aktach prawnych – ustawach. **Inne spotykane podmioty gospodarcze w polskim ustawodawstwie** to:

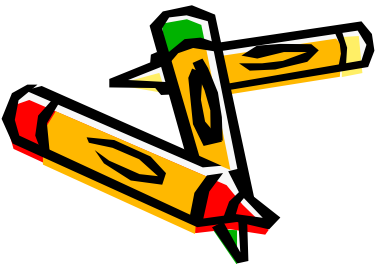
- przedsiębiorstwo państwowe;
- stowarzyszenie;
- spółdzielnia;
- fundacja.

Formy współpracy przedsiębiorstw

Formy kooperacyjne współpracy przedsiębiorstw:

- kooperacja umowna;
- kooperacja bezumowna;
- kooperacja przemysłowa;
- joint venture (kapitał „wędrujący”);
- alians strategiczny (połączenie wysiłków dla jednego celu);
- networking (w ramach sieci przedsiębiorstw);
- klaster przemysłowy (na określonym obszarze).

Formy współpracy przedsiębiorstw

Formy koncentracyjne współpracy przedsiębiorstw:

- fuzja (połączenie);
- przejęcie (jedna firma wchłania drugą);
- holding (jeden właściciel portfela przedsiębiorstw);
- grupa kapitałowa (połączenie kapitałów),

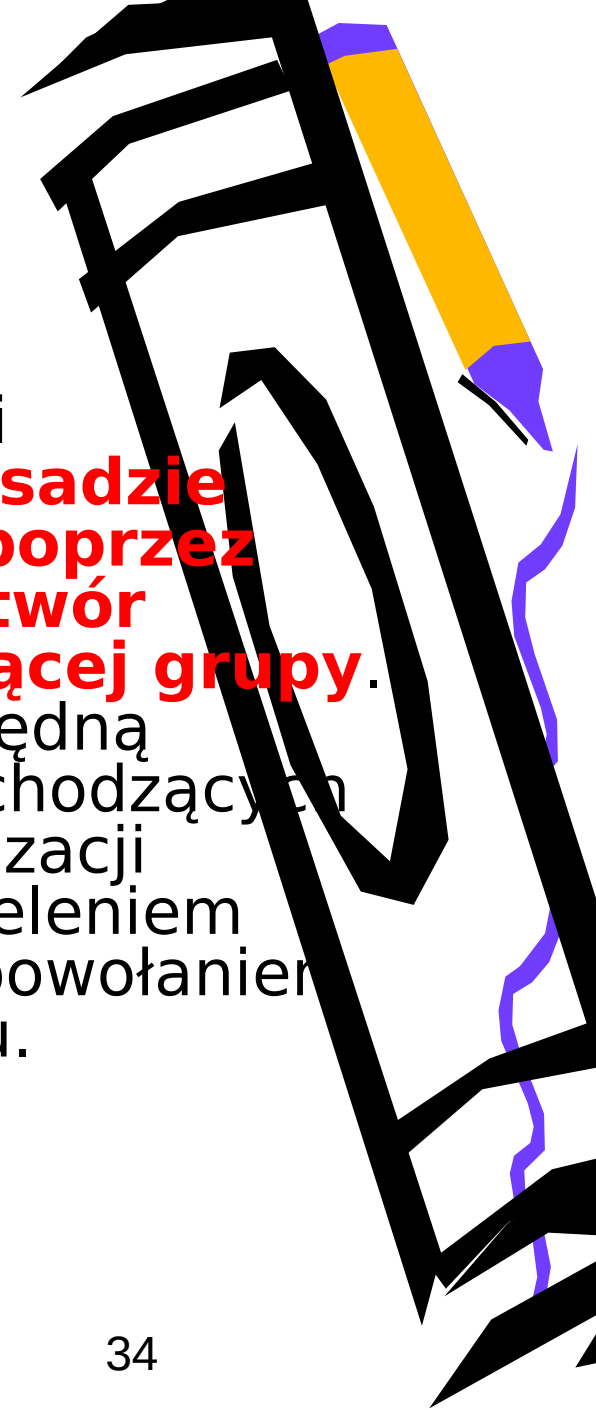

Holding

To specyficzna forma koncentracji przedsiębiorstw. **Powstaje na zasadzie specjalizacji przedsiębiorstw poprzez wydzielenie ich jako odrębny twór gospodarczy w ramach istniejącej grupy.**

Jako efekt dywersyfikacji ma względną niezależność względem innych wchodzących w skład grupy. Taki sposób organizacji przedsiębiorstw wiąże się z wydzieleniem poszczególnych grup stanowisk, powołaniem oddzielnego zarządu oraz budżetu. Przykładem polskiego holdingu są przedsiębiorstwa pana Kulczyka.

Grupa kapitałowa

Powstaje poprzez połączenie funduszy przedsiębiorstw. W ten sposób działalność przedsiębiorstw w ramach grupy zostaje wzajemnie uzależniona. W ramach grupy możliwe jest korzystanie ze wspólnego kapitału, jego solidarne dzielenie oraz inwestowanie. Taka forma sprzyja wielkim inwestycjom, ale też jest bardziej narażona na skutki pogorszenia koniunktury gospodarczej.

Kartele i syndykaty

Kartel jest to porozumienie forma prawną zabroniona w niektórych krajach, inaczej zмова, porozumienie przedsiębiorstw, które prowadzą do uzgodnionego działania na rynku np. co do minimalnej ceny , czy limitu produkcji.

Syndykat to szczególny rodzaj kartelu, stworzony z myślą uzyskania lepszej pozycji na rynku. Mali producenci łączą się w kartel. Przedsiębiorstwa tworzą w drodze porozumienia wspólne biuro zakupu lub sprzedaży (cel ograniczenie konkurencji).

Pytania kontrolne

1. Jak rozumiesz termin „organizacja”?
2. Wymień trzy podstawowe funkcje organizacji.
3. Wymień cechy organizacji.
4. Jakie znasz podstawowe rodzaje organizacji?
5. Jak rozumiesz „termin” przedsiębiorstwo?
6. Dokonaj jednej klasyfikacji przedsiębiorstw.
7. Jakie znasz funkcje przedsiębiorstwa?
8. Opisz otoczenie przedsiębiorstwa.
9. Jakie znasz formy własności i organizacji przedsiębiorstw?
10. Wymień znane Tobie formy współpracy przedsiębiorstw.
11. Jak rozumiesz pojęcia holdingu, grupy kapitałowej, kartelu i syndykatu?

